מו:

יש נעבד במחובר אצל גבוה או אין נעבד במחובר. ס"ל להמלקדק נלמוד בעיא זו למאר דרמי בר חמא דקמיבעיא ליה סבר למיכא לחלק בין בעלי חיים בין מחובר ולכך היה מסופק אם יש נעבד במחובר והא דבעי במכשירי אם תמלי לומר קמאר למי פשטינן דסברי כ"ש מכשירין אבל מי פשטינן למסור מכשירין מאי: **ואי משום בית ה'.** ובעית למימר דבית (ג) הוי מחובר וקמאר ודרשת ליה הכי לא תטיל מתנן של בית שאם נתן לה בית בתמנה למסור להקדישו לעורך בין בית המקדש לשון רש"י והוא שינה לשונו ממה שפירש למעלה גבי מילתיה דרבא שכן פירש לעיל למסור בממחובר לגבוה ומפי למכשירי קרבן לכתיב בית דמשמע למילוי לבנין הבית ונראה דיפה דקדק לפי שיטת התלמוד וק"ל מיהו מה שפירש שכן לתתן נבית קרי מחובר קשיא להא לקמן בשמעתין משמיה דר יהודה בית תלוש משום דהוי תלוש ונבסוף מחבר לכן נראה לפרש ומי משום בית דתדרוש שנתן לה עליה ונתנים לנוות בית ויהיה למסור להקדישן ומסתם עליה ונתנים שבונין מהם רגילים להיות מחוברים במקומן מי נמי יש לייחד פרש"י דכתב רחמנא בית ולא חלק בין בית של בנין לבית תלוש מעורה שלא היה שם תלוש מעולם: **יש שינוי בנעבד בו'.** תימה (ד) במחובר מהיכא יליף לאיסור מאתן שאסור בתלוש כדלקמן במרובה (ב"ק דף סה:) הם ולא שיוויהם וי"ל דמלוריית ולפי פשיטא ליה דיש שינוי בנעבד כמו בשאין שלא מדרכן הוא דקא מיבעיי ליה (ה) משום דעבודת כוכבים יש לאסור מע"ג שנשתנה:

כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין. משמע הכא דשינוי שינו מועיל כלום לגבי מזבח וגבי שינוי קונה (ב"ק דף נג:) למאן דאית ליה שינוי קונה (ו) תנן גזל ט רחל וילדה גזילה מחזרת בעייה ומינו משלם שלא דמי הפרה שלמה מהני שינוי לגבי מזבח אם יש לחלק לגבי תקנת הקבים דוקא מהני ולא לגבי מזבח כשנרבעו ולבסוף עיברו. וגבול יש לה לכלמרין לעיל פרק שלישי מעמידין (דף כד:): עלמו שהיה רבו שהזהה שינה דומה שבת: **ולייקר ליה שלמודה.** ומתי ר"ע לשלכוריה גמריה ומתרה למילתה בלשון זו מילוף ולשון ק"ו שמיטה מהזהה לגלי שאם תפשר להא ולאי שמיטה לחייה דכתיב במועדו [במדבר טו] ותפילו בשבת שלא כי היכי דיתיב לר"ע לגיבים למימר כיון דקא ליף הא שמיטה מהזהה לגלי שבת: בעא רמי בר חמא שבהזהה לגלי לחייה ומיהו לא מיסתייעא מילתיה ולא תידכר שלא הכי להדר ליה עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה בין הערבים במועדו ותפי' בשבת אמר לו ר"ע הבא לי מועד שלו להזהה ולהבאתו מחון למחוס כמועד לשמיטה. ועיפיל ליה מימר כך מקובלני ממך הזהה שינה דומה שלו תורת מרעית דכסיפא ליה מילתא לומר שבכח תלמודו: **והיינו דקאמר ליה לא מכפירני בשעת הדין.** כשאמר לו ר"ע הבא לי מועד שלולו כמועד לשמיטה כעם כ"ע ואמר לו עקיבא בשמיטה בשאבתי בשמיטה תהא מיתתך ואמר לו ר"ע לא תכפירני בשעת דין זה שאנו מלוקין ודיין זה כנגד זה לא תכחד דבריך רשעוים וזכור מה שלמדתני הזהה שבות כו' שלמא מיניה גמר ליה: **ממשמחוה לקמא חעיס מה הן למגחוש.** להדיוט מיבעיא שרי לחין מחובר נאסר להדיוט וכי קמיבעיא ליה לגבוה אם תמלי לומר יש נעבד במחובר שלל גבוה הכא מאי כיון דהדר טחין להו יש שינוי בנעבד לגלי מיתסר לגבוה שלל בעייתי אבל היכא לשיתני שפיר למי: **או אין שינוי בנעבד.** ומקיר לגלי מהני ליה שינוי. אית דגרס המשמחוה לחטין קמחן מהו למנחות ופ"ק לומר כן דכיון דתנוף ניהו נאסרו בהנאה להדיוט אפילו למאן דבעי תפיסת ידי שלם בתנוף דהא ליכא תפיסה טובא קלירה ועישור ודישה וכ"ש לגבוה לאסור ועיבור דעבדה עבודת כוכבים תו מאי מהני להו שינוי לא מיבעיא עבודת כוכבים לכתיב [דברים ז] והיינו טרם כמוהו כל שאתה מהייה ממנו הרי הוא כמוהו אלא אפילו כל לאיסורי הנאה כן (ס) וכל הנעשה מהן נאסר להא הנאה היא: **כל האסורין. ור"ח חוסר.** כגון מוקלה ונעבד: **ור"ח חוסר.** ופ"ק דשבת דבבהמה מעובדת שרבעה או דשחטוה לה עסקינן ובית שינוי בנעבד קמיפלגי דת"ק סבר יש שינוי בנעבד הלכך ולדותיהן מותרין למעיקרא עובר ודשבת בהמה ור"ל סבר אין שינוי בנעבד אלמא פליגתא היא: ס"ג **ולאו מי אמר עלה אמר רבי אלעזר סבר רב נחמן מחלוקת בשנרבעו ולבסוף עיברו.** וכדמפרש בתמורה בפ' כל האסורין [ג:] דת"ק סבר זה וזה גורם מותר ורבי אליעזר סבר זה וזה גורם לאסור:

ואם תמלי לומר יש נעבד אלא גבוה. תלמי מיבעיא ליה הכי הא נעבד דלאו לקרבן גופיה קא בעי לה אלא לבנין מזבח דמכשירי קרבן מי אמרינן כקרבן דמי ונעבד לאסור בהן או לא: **לאסור במחובר לגבוה.** ומפי' למכשירי קרבן דכתיב בית ה' (ו) דמשמע לחפילו לבנין הבית וכתיב **תתנו** סתמא לא שנא תלוש כו': **או חילוף.** כיון דלא משכחת קרא בהדיא לאסור מתנן במחובר לגבוה אלא משום דקרא סתמא כתיב אסרה ליה במחובר והדר יליף נעבד מיניה לאיסורא אימא מיפכא להא קרא סתמא אדי נעבד במחובר: **דכתיב [אלהיכם על הכריס] ונא הכריס אלהיכם.** אימא מפי' לגבוה אדיא והדר גילף אתן אתנן במשמייה במחובר: **ואי משום בית ה'.** ובעית למימר בבית הוי מחובר וקאמר ודרשת ליה הכי לא תטיל מתנן של בית שאם נתן לה בית בתמנה לאסור להקדישו ולא שנא לגבוה אתנן שמותר בתלוש להדיוט אינו דין שמותר במחובר לגבוה ואי משום בית ה' אלהיך מיבעי ליה לכדתניא (ו) בית ה' אלהיך פרט לפרה שאינה באה לבית דברי ר"א וחכ"א (ז) לרבות את הריקועים א"ל אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא (ח) קולא וחומרא לחומרא פרכינן א"ל רב פפא לרבא וכל היכא דאיכא קולא וחומרא לקולא לא פרכינן והא הזאה דפסח דפלגי ר' אליעזר ור"ע דר' אליעזר סבר לחומרא וקא מחייב ליה לגברא ור"ע לקולא ופטר וקא פריך ר"ע לקולא דתנן (ט) השיב ר"ע או חילוף ומה הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה השבת שחיטה שהיא דאורייתא לא כ"ש התם ר' אליעזר גמריה ואייקר ליה תלמודא ואתא ר"ע לאדכוריה והיינו (י) דא"ל רבי אל תכפירני בשעת הדין כך מקובל אני ממך הזאה שבות (כ) דוחה את השבת בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים (ל) מהו למנחות (מ) יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש (נ) כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ותני עלה רבי אליעזר אוסר (ס) ולאו אתמר עלה אמר (ע) רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל

מתנן לגבוה הבית וכתיב מתנן סתמא לא שנא תלוש כו': **או חילוף.** כיון דלא משכחת קרא בהדיא לאסור מתנן במחובר לגבוה אלא משום דקרא סתמא כתיב אסרה ליה במחובר והדר יליף נעבד מיניה לאיסורא אימא מיפכא להא קרא סתמא אדי נעבד במחובר: **דכתיב [אלהיכם על הכריס] ונא הכריס אלהיכם.** אימא מפי' לגבוה אדיא והדר גילף אתן אתנן במשמייה במחובר: **ואי משום בית ה'.** ובעית למימר בבית הוי מחובר וקאמר ודרשת ליה הכי לא תטיל מתנן של בית שאם נתן לה בית בתמנה לאסור להקדישו ולא שנא לגבוה אתנן שמותר בתלוש להדיוט אינו דין שמותר במחובר לגבוה ואי משום בית ה' אלהיך מיבעי ליה לכדתניא (ו) בית ה' אלהיך פרט לפרה שאינה באה לבית דברי ר"א וחכ"א (ז) לרבות את הריקועים א"ל אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא (ח) קולא וחומרא לחומרא פרכינן א"ל רב פפא לרבא וכל היכא דאיכא קולא וחומרא לקולא לא פרכינן והא הזאה דפסח דפלגי ר' אליעזר ור"ע דר' אליעזר סבר לחומרא וקא מחייב ליה לגברא ור"ע לקולא ופטר וקא פריך ר"ע לקולא דתנן (ט) השיב ר"ע או חילוף ומה הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה השבת שחיטה שהיא דאורייתא לא כ"ש התם ר' אליעזר גמריה ואייקר ליה תלמודא ואתא ר"ע לאדכוריה והיינו (י) דא"ל רבי אל תכפירני בשעת הדין כך מקובל אני ממך הזאה שבות (כ) דוחה את השבת בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים (ל) מהו למנחות (מ) יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש (נ) כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ותני עלה רבי אליעזר אוסר (ס) ולאו אתמר עלה אמר (ע) רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל

נו א מיי' פ"ד מהל' תמורה ה"ב:
נז ב מיי' שם הלכה ז:
נח ג מיי' שם הלכה יח:
נט ד מיי' פ"ג מהלכות קרבן פסח הלכה ו:
ס ה מיי' פ"ג מהלכות תיקוני מזבח הלכה יד:
סא ו מיי' שם הל' יג:

רבינו חננאל

יש נעבד אסור במחובר אי לא. מכשירי קרבן כגון [אבני] המזבח כקרבן הן. וכשם שהנעבד פסול לקרבן כך פסול למכשירי קרבן אי לא. א"ל רבא ק"ו ומה אתן זונה שמותר בתלוש להדיוט. אסור לגבוה אפי' במחובר שנאמר לא תביא אתן זונה ומחיר כלב בית ה' וגו' סתם אתן כתיב לא שנא תלוש ולא שנא מחובר אסירי. נעבד שאסור בתלוש. פי' כיון שיש בו תפיסת ידי אדם אסירי אפילו להדיוט. אינו דין שיהא אסור במחובר לגבוה: ופשט ליה שאסורין. א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואימא חילוף ומה נעבד שמותר במחובר לגבוה כתיב אלהיהם על ההרים הרמים ולא ההרים אלהיהם סתם כתיב. לא שנא לגבוה ולא שנא להדיוט. ותרוייהו שרו אסור בתלוש להדיוט. אתן שאסור בתלוש כו'. ופשט ליה להיתא ולא אשכח רבא תשובה למידחה ואמר ליה אנא מחמיר בשל תורה ואנת מיקל קולא וחומרא פרכינן לקולא מקמי חומרא: א"ל רב פפא לרבא איני והא הזאה דפסח דר' אליעזר מחמיר ומחייב ליה בפסח ור' עקיבא מיקל דקא פטר ליה מלעשות פסח. והוא של תורה. ופריך רבי עקיבא הדין שדן רבי אליעזר לחומרא. דתנן השיב ר' עקיבא הזאה תוכיח שהיא מצוה כו'. ודחינן התם לא אתא ר' עקיבא לדחות הדין של ר' אליעזר. אלא ר' אליעזר שכח גמריה דהזה אע"פ שהיא מצוה והיא משום שבות אינה דוחה את השבת. ואתא ר' עקיבא לאדכוריה גמריה והיינו דקאמר ליה כך אני מקובל ממך הזאה שבות ואינה דוחה שבת: בעא רמי בר חמא המשתחוה לחטים קמחא מהו למנחות יש שנוי בנעבד כמו שיש שנוי באתנן דאמרינן הן ולא שנוייהן אי לא. ת"ש כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אוסר. ואמר רב נחמן מחלוקת ר' אליעזר ותנא דמתני' בנרבעו ולבסוף עיברו.

תורה אור השלם

1. לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְכָל נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם: דברים כג יט
2. אֲבַד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה הן למנחות:
(ב) רש"י ד"ה לו אין וכו':
(ג) **בית ה'** וכו' תום' ד"ה ומי וכו' בית ההוי מחובר קאסר וכו' בית ה' למעמע וכו' בית ה' דמדרוש וכו' בית ה' ולא מלק: (ד) ד"ה יש וכו' מימה מהיכא יליף נעבד במחובר לאיסור מאתן:
(ה) בא"ד דקא מיבעיי ליה דמשום חומרא דעבודת כוכבים יש לאסור: (ו) ד"ה כל האסורין וכו' שינוי קונה תניא פ' הגוזל דף צ"ה גזל רחל וגזזה וילדה גזילה מחזרת בעייה ואינו משלם אלא דמי רחל למאי מהני:

מוסף רש"י

או חילוף. או אני אומלך חלין, דפשיטא לי דהזאה מעכבת ולפיכך בק"ו מינה לשמיטה שאתה מכלל דבהזאה פשיטא ליה דלא לחיי, מתוך כך מזכור מה שלימדתני אלא לחיי ותמזור בך ממה שאתה אומר ועליה אני בן (פסחים סט.). **בשעת הדין.** בשעה זו שאנו דנין עליה (שם).

(ס) [מוסף דפרה פ"ג ה"ט] תמורה ב:]. (ע) [יבמות מ. קדושין סח.], ג) פסחים סו., ד) [שם סט.], ה) [תמורה ב:]. (ו) [עיין רש"י ובתמורה שם. ז) [בכורים כג., ח) [במדבר יט:], ט) [פ"ד מ"ד], כ) בפ"ק ליתא], ל) ג"ל פרה,

אלא עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין. להיות וולדה נרבעו. וגבי נעבד נמי היות וולדה נעבדו ומקורים ומע"ג דמזר ונשתנה מין שיוכל **נתעבד להוציאו מהיכלו: ואיכא דאמרי.** רב זוטרא גופיה למיקולא **הוה פשטו** ור"ק ואתמר עלה אמר רב נחמן כו':

וה"נ לעיברו ולבסוף נרבעו ניהו. ומקשי לר"ה דמין שיוי **נתעבד** ומהדר ליה תלמודא **הכי השתא:** **השתא.** לא מישתני דמעיקרא כמעי אמו היה קרוי בהמה והשתא קרוי בהמה: **דשא הוא לתאי הרמס היו סנורין נפניו: נולבו מהו למזוח.** מת"ל יש **נעבד** בממזוב אלא גבוה הכא לענין מלוח לולב מאי: **תשריה.** שנמלחה לף להדיוט וביטלה כלממרינן בממני' [1] נוטל מה שהחליף וקמיבעיא ליה אם לחזור שוב למלוה אם לאו: **יש דחוי אלא מלוח.** מי הוי שייכא תולת דחוי במלות דנעמת הוחיל ונדמה בעודו משירה ידחה עולמית: **או אין דחוי.** ומשנריא: **אלא שחוב ונתגלה.** לאחר שכיסתו הרוח: ס"ג **והוינן בה כי חוב ונתגלה מאי הוי.** הא מילתי ליה כשכיסתו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות מילתי ליה מכיסוי: **ל"ש לקולא.** כגון גבי משירה שבטלה למיהדר למישתרויי לולבו למלוה: **ל"ש לחומרא.** כגון גבי כיסוי דממייצינן למיהדר ולכסויי: **או דלמא ספוקי מספקא ליה.** מי יש דחוי מי אין דחוי: **ולחומרא לחמרינן.** אין לחוי הלכך גבי כיסוי חייב לכסות אבל לקולא כגון הכא לא לחמרינן אין דחוי למישרת מיקו: **תלתא דלכניס.** דבגדי כהונה לעורך עבודה וקמיבעיא לן מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא ואמ"ל כקרבן דמו היכא דנשתנה כשנופעין לותו יש שיוי **נעשה** להתירו לגבוה או לא: **היינו נעשה דרמי בר חמא.** דשרך תרתי בעיי **נעשה** רמי בר חמא לעיל בשמעתין[1]: **אי שכלא דלישים.** וקמבעיא הוחיל (ה) דבר מלוה הוא מי מחיש **נעבד** כלגבוה או לא: **היינו דר"ל.** דבעי בלולב: **לחזוקה.** לשיר של קרבן דקיימא לן בהחליל[ה] דשיר מעכב את הקרבן: **חלילן.** לשיל"ם בלע"ז: **לפחרום.** נימיין של כיוור. קורל"ם בלע"ז[1]: **עיקר שירה בללו.** פלוגתא היא בפ' החליל (סוכה דף נ:): **אפילו הכי אסור.** (ו) מחיסי ואפילו את"ל לענין דקל דמותר לולבו הכא כיון דלורך קרבן מחיש טפי: **מענין.** אינו נאסר להדיוט דממוכר הוא: **אי נבוואה דידיה.** פרלוף שלו: **ומיבעי לך בספל ונהדיוט.** מדמיבעיא ליה בממוכר ולגבוה מכלל דפשיטא ליה דבחלוש כה"ג מחיסי להדיוט והא בחלוש נמי מיכא למיבעיא: **למיא דקמיה.** למיס שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה והרי הלכו להם: **וקמאי קמאי.** כלומר מעין המקלח כל זמן שהמיס בחיס רחשון לרחשון והולכין להם והבחיס מחריחון מותרים: **א"ד לדברונא דנהר.** לקילוח של נהר והילוכו השתחוה והרי כל הנהר נעבד ואי יש נעבד בממוכר לחמי: **מתני' מי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים.** שהיה מחד מכותלי עבודת כוכבים והבית עלמו נעבד: **אסור לגנותו.** שנותה כותל לעבודת כוכבים: **כונס לתוך.** קרקעו ד' אמות: **היה שלו ושל עבודת כוכבים.** שמקום עובי הכותל חלין שלו:

נידון

דקנבעי מארעא. ר"ל ואיכא יולחים תוך לשדיהם לחילו היו יולחים תוך לשדיהם הא תנן (ג"ק דף פח.) מעין שיעה בחחלה בני העיר מסחפקין ממנו ואם כן הוו מיס של רבים ואיכא מסקיים:

בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעיין מימיו מהו לנסכין. מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דידיה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים להדיוט שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמיא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי הא אזלי להו או דלמא לדברותא דנהרא. לעיקר הנהר קא סגיד. וכולהו מיא דנהרא אסירי. ומתמהינן ומי מתסרי מי נהר. ואהאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מים של רבים אינן נאסרין ופשטינן ודאי מים של רבים אינן נאסרים כי קא מיבעיא ליה מים הנובעים מארצו ולא אפשיטא: **מתני'** מי שהיה כותלו סמוך לבית עבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה שלו ושל עבודת כוכבים

הבא מעיקרא חמים והשתא סולת. תימה הכא מסמע דיומר יש להמיר חטים ועשאן סולת יומר מוולד ומרובה (ב"ק דף סו. ושם ד"ה הם) מסמע לפלא דב"ש מוקמי גם לרבות שיוויסם ומתירין ולדותיהם וי"ל דהחם גבי חתן טעמא דב"ש משום דלא ניחא ליה בנפחים ולא עשה סולת חתן לבל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחים וסבי חמר רבא פ' בל המסורין (חמורה דף ל: ושם ד"ה דניחא) ולד מוקלה ונעבד לסור דניחא ליה בנפחים: **ואליבא** דרבי יוסי בר יהודה **לא תיבעי לך.** הוה מלי למיבעי בחילון העומד מלליו ולילית דב"ע או בחשנעו גרעין לפי מה שפירש לבל ניחא ליה למיבעי לילית דרבנן מי נמי בחילות דשכיחי ב"ג בחילן חשנעו ולבסוף עבדו נמי הוה מלי למיבעי לילית דר' יוסי בר יהודה בעיקר לילן אם נאמר מה שהיה אם קודם שעבדו כלממרינן לעיל לילזו לדבר (ז) שפירותיו לסורים ועיקרו מותר הוי לומר לילן חשנעו ולבסוף עבדו: **מי מאים או לא.** ר"ל לית ליה שפיר לרבא (סוכה לג:) **לולב** של עבודת כוכבים לב יטול ואם נטל יצא להחם מייתי קודם ביטול ודלידעבד יצא דחחת לב ליהנות נחנו לבל הבא מייתי לאחר ביטול ובעי מי מחיס לבחחלה או לב: **אשירה** שבטלה **קא מיבעיא ליה יש דחוי או אין דחוי.** (ח) בלממרינן (בסוכה דף לג.) גבי נקטם רלמו (ט) (לולב) ועלתה בו תמרה מערב יום טוב בשר ובעלתה בו תמרה ביו"ט מבעיא ליה החם ופשיטא כי הבא מבבחו הרוח וכו' ומסיק תיקו תימה חפשוט לילן לחוי מהניא להחם (דף לב:) היו (ענפיו) מרובין מעליו פסול ואין ממעטין ביו"ט ואם מיעטן בשר ומוקי לה (שם לג:) ואפי' בשחור מעיו"ט להשתא הוי לחוי מיעקרו כי הבא וכי היכי דעלתה בו תמרה ביו"ט ואם"ה אם מיעטן בשר בלנלב ולא בשחור מעיו"ט ולא בשחור מעיו"ט ולא בשחור מעיו"ט

אבניו ועציו ועפרו מטמאין כשרץ. ומפרש למ"ד (לעיל מח:) אין עובדין לכוכבים הכ"ע כגון שהיתה עבודת כוכבים של ישראל או של עובד כוכבים והשתמוה לה ישראל ונירוסלמי מוקי כגון שהשתמוה לכל מאן ומאן וכן פ"ה: **בית** שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים. פרש"י שתמלית בניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הבית עצמו וכן בשמוך גבי מאן שתמלה מתחלה לצימוס (ד) מקום מושב של עבודת כוכבים ועובדים את הצימוס בעבודת כוכבים עצמה ויפה כוון מזה דומלי ל"ל שהבית והמאן נעשו ליעבד דמי להיות משמשי עבודת כוכבים הם ממרינן (לעיל יט:) משמשי עבודת כוכבים אינן מסוירים על שיעבדו ולילו בגמרא קמלר גבי בית בנה מע"פ שלא השתמוה וגבי מאן מלקמני תלנה מתחלה משמע דלא עבד (ה) בה כבר דמי עבד בה ל"ל תלינה מתחלה לכך פ"ה גבי תפילין (ברכות דף כג:) ממרינן לר בית ולא מזמניה וכן זו נמי לא ליבעי תלינה מתחלה מי עבד בה מיהו מתוך לשונו משמע שהבית והמאן נעשו להיות עבודת כוכבים ומגד עבודת כוכבים עובדים הבית והמאן וק"ק דגבי משירה בשמוך אין לפרש כן שיהא נטוע לשום בתמיו עבודת כוכבים ומגד עבודת כוכבים עובדין [את] המילן המילן ממרינן בגמרא (ו) ריש ד"ה ומילו ר"ש לומר הואיל ולעורה הם עובדין ניתר להם את המילן ולא קאמר לעגד עבודת כוכבים עובדין את המילן לכן נלאה לפרש בכל שלשתן שבנה וחגד ונטע ליהיות עבודת כוכבים עלמה והא דנקט גבי מאן לצימוס מע"ג דשתם צימוס רגילות הוא להיות משמש עבודת כוכבים כמו צימוס של מלכים מ"מ נקט צימוס שלא היתה תשובה בעיניהם לעבדה אלא לותם שדומה לצימוס לפי שהיה עובד כוכבים:

אבן שחצבה מתחלה. ס"ה דהוה מלי למינקט זקפה להשתמוות לה כדפ"ר יהודה (לעיל דף מו.) גבי לבנה ונ"ל דלא דמי דהא דפ"ר יהודה דזקיפתה מוקרתה היינו דהשתמוה לה עובד כוכבים דאמר שנאיחוה לבלי מאר ואבדוהו מן הארץ ומשו"ה לא מלי למינקט אלא זקפה אבל הא דקתני אבן שחצבה מתחלה לשם עבודת כוכבים היינו דהשתמוה לה עובד כוכבים דאמר שנאיחוה לבלי מאר ואבדוהו מן הארץ ומשו"ה מלי למינקט חצבה ולא זקפה ומיהו לפי מה שפ"ה בגמרא דמתני' מתיא כמ"ד מוקרתה מיד ודאי הוי רבותא טפי מזקפה אע"ג דלא מלבה דמתסר מליבה כדמשמע לעיל דלא נקט חלבה כמו בבית בגמי ובאוקימנא כדרך שנאמרה ביום בצניעות מכוסה כך נאמה בלילה בצניעות ג) אם היה הכותל שלו ושל עבודת כוכבים ידיו מחצה למחצה אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ ר' עקיבא אומר מטמא אפילו במשא כנדה כו': **מתני'** שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה אסור כולו לעולם. אבל אם בנאו לשום בית דירה ואח"כ סיידו וכיירו לשם עבודת כוכבים נוטל הסיוד והכיור שחידש לשם עבודת כוכבים והבית מותר. לא סייד ולא כייר ולא חידש אלא הכניס עבודת כוכבים לתוכו והוציאה הבית מותר. ובא רב והוסיף אפילו לא בנה זה הבית לשום עבודת כוכבים אלא השתחוה לבית אסרו. והא דתנן במתני' שלשה בתים הוא ולא מבטיל אלא בנתיצה לפיכך חשיב להו בחד: שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס פי' בימוס במה. והיא מצבה של אבן אחת הרי זו אסורה לעולם סיידה וכיירה בגופה של אבן וחידש נוטל מה שחידש והאבן מותרת. העמיד עליה עבודת כוכבים וסלקה הרי זה מותרת:

נידון מחצה על מחצה. לותו חלק של עבודת כוכבים לינו עולה לו בכניסת ד' לתות לבל חלקו עולה לו אלא היה עניו שתי תתות מונה המתה שלו וכותם עוד ג' לתות לתוך שלו: **אבניו ועציו ועפרו.** של לותו כותל מטמאין כשרץ לפיכך חלקו לפי שתין בירכה. **שרץ** אין מטמא במשא: **שקץ.** לשון שרץ: **נדה מטמאה במשא.** לכתיב[1] וכל הנוגע בכל כלי לאשר תשב עליו (ג) נשא לותה ועט"פ שלא נגעה שתפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן בכלל לאשר תשב עליו הן: **תזרס כמו דוה.** בעבודת כוכבים מישתעי: **גמ' דעביד ליה בהכ"ס.** שנפנה שם: **ופח נעי לניעוחא.** ולתן תנן לאסור לבנות כותל להפסיק בינו ובין עבודת כוכבים לפי שבונהו לעבודת כוכבים: **במקום שנפנה ביום.** שלריך לניעות ופע"ג דשניעו בפ' הרואה (ברכות שם.) לא תיעמ במקום שיהא לריך להתרחק בלילה כביום שלא ליעמ כדרך שנפנה ביום שיהא נפרע מיושב וכשיעור שנתנו חכמים טפח וטפחיים מ"מ ש"מ דבשיעו נמי בלילה לניעות והכא ליכא לניעות דתזו ליה בני עבודת כוכבים: **היזמי והיגי.** קולים וברקים: **מתני' שלשה בתים הן.** לענין ביטול עבודת כוכבים: **בית.** שתפלת בניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הבית עלמו: **הרי זה אסור.** לכל הבית הוי עבודת כוכבים ואם השיב העובד כוכבים ממנו ממון קלת ואם של ישראל הוא אסור על שיבטלנו שיתן ממנו קלת ואם של ישראל הוא אסור לצימוס וסילקה הרי זו מותרת: **סיידו וכיידו לעבודת כוכבים.** שהיה בית בנוי לירית לדם והקלהו לעבודת כוכבים וטתו בסיד ועשה בו ליורין לעבודת כוכבים: **נוטל מה שחידש.** אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחידש ומותר הבית שהיה בנוי לירית לדם והקלהו לעבודת כוכבים ואם בא ישראל לבטל מה שחידש ע"י עובד כוכבים אינו יכול שהרי עשה בו ליורין לעבודת כוכבים: **נוטל מה שחידש.** אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחידש ומותר הבית שהיה בנוי לירית לדם והקלהו לעבודת כוכבים ואם בא ישראל לבטל מה שחידש ע"י עובד כוכבים אינו יכול שהרי עשה בו ליורין לעבודת כוכבים: **גמ' אמר מר חנינא מסורא** דעבד ליה בית הכסא והא בעי צניעותא דעבד ליה בית הכסא דלילה והא אמר מר איהו צנוע הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ואע"ג דאוקימנא בבדרך מיהו צניעותא בעי למעבד דעבד ליה לתינוקות א"נ דגדיר ליה בהיזמי והינגי: **מתני'** שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה אסור סיידו וכיידו לעבודת כוכבים וחידש נוטל מה שחידש הכנים לתוכה עבודת כוכבים והוציאה הרי זה מותר: **גמ'** אמר רב המשתחוה לבית אסרו אלמא קסבר תלוש ולבסוף חברו כתלוש דמי והאנן בנאו תנן בנאו אע"פ שלא השתחוה לו השתחוה אע"פ שלא בנאו א"ה הני שלשה ארבעה הוו כיון דלעניין ביטול בנה והשתחוה חד קא חשיב ליה: **מתני'** שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס הרי זו אסורה סיידה וכיידה לשם עבודת כוכבים נוטל מה שסייד וכייד ומותרת העמיד עליה עבודת כוכבים וסילקה הרי זו מותרת: **גמ'** א"ר אמי והוא שסייד וכייד בגופה של אבן והא דומיא דבית תנן ובית לאו בגופיה הוא ומיתסר בית נמי איכא ביני אורבי מי לא עסקינן דשייע והדר שייעיה אלא כי אתמר דרבי אמי לעניין ביטול אתמר ואע"ג דסייד וכייד בגופה של אבן כי נטל מה שחידש שפיר דמי דמהו דתימא כיון שסייד וכייד בגופה של אבן באבן שחצבה מתחלה לעבודת כוכבים דמיא ותיתסר כולה קמ"ל: מתני'

עובד כוכבים לתמר שליחומיה דישראל עניד כיון דגלי דעתיה לבעבודת כוכבים נתכוין אבל הכא בחציבה לבד נשקרה משום דהוי מעשה חשוב וה"ג תמר בגמרא בנה מע"פ שלא השתחוה וה"ג נימא מצבה מע"פ שלא השתחוה [ומיהו לפי מה שפ"ה בגמרא דמתני' מתיא כמ"ד מוקרתה מיד ודאי הוי רבותא טפי מזקפה אע"ג דלא מלבה דמתסר מליבה כדמשמע לעיל דלא נקט חלבה כמו בבית בגמי ובאוקימנא כדרך שנאמרה ביום בצניעות מכוסה כך נאמה בלילה בצניעות ג) אם היה הכותל שלו ושל עבודת כוכבים ידיו מחצה למחצה אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ ר' עקיבא אומר מטמא אפילו במשא כנדה כו': **מתני'** שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה אסור כולו לעולם. אבל אם בנאו לשום בית דירה ואח"כ סיידו וכיירו לשם עבודת כוכבים נוטל הסיוד והכיור שחידש לשם עבודת כוכבים והבית מותר. לא סייד ולא כייר ולא חידש אלא הכניס עבודת כוכבים לתוכו והוציאה הבית מותר. ובא רב והוסיף אפילו לא בנה זה הבית לשום עבודת כוכבים אלא השתחוה לבית אסרו. והא דתנן במתני' שלשה בתים הוא ולא מבטיל אלא בנתיצה לפיכך חשיב להו בחד: שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס פי' בימוס במה. והיא מצבה של אבן אחת הרי זו אסורה לעולם סיידה וכיירה בגופה של אבן וחידש נוטל מה שחידש והאבן מותרת. העמיד עליה עבודת כוכבים וסלקה הרי זה מותרת:

העמיד עליה עבודת כוכבים (ז) **ובטלה הרי זו מותרת.** ולא"ג דכי לא בטלה נמי לא הוי משמשין דהא מלינן לרבנן קמ מוקמינן לה בגמ' דממרינן לילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר והכא משתמה לא נטע מתחלה לכך מדלא מפרש עלה שנטעו מתחלה לכך מ"מ כל זמן שלא בטלה לילורת דרבנן ליכא שבשעה שעבודת כוכבים נראית מתחת נראה כאילו נטועה מתחילה לכך: **והאנן** בנה תנן. הוה מלי למימר ולישנמיך בימוס דתלוש הוא נמי תנא חצבה שלא חצבה וה"ה השתמוה וה"ג בנה וה"ה השתמוה ה"ג **אי הכי ג' ארבעה הוו.** גבי בימוס נמי ליכא למיפרך הכי דהא השתמוה לצימוס לילור ובתד שיעור מתרלי: **והוא** א] **שסייד וכייד בגופה של אבן.** פ"ור"י כי (ח) לאו דוקא נוטל מה שחידש ואו לא ל"ל אפילו לא סייד בגופה של אבן נמי נוטל מה שחידש שלא נוקב כל האבן מעבר לעבר כנגד החידוש ונוטל:

גדעו

אשירא ור' אמי מבטולי קאי וה"ק אפי' סייד בגופיה קגי לה בהא ביטולא דמתני' ולא בעי ביטול דעובד כוכבים: **ומיבעי עובד כוכבים לבטלה** או אם היתה של ישראל תאסר עולמית ק"ל דלא חייל אם עבודת כוכבים שלא בחידוש: **ככנים לאוכו עבודה כוכבים.** ואת הבית עלמו לא נתכוין לעבוד ולא הקלהו לתשמיש עבודת כוכבים שלא לפי שעה הכניס לתוכו עבודת כוכבים: **גמ' תנוס ונכנוף חכרו.** מבני בית תלוסין ונגלן וחבלן בקרקע: **אע"פ שלא השתחוה.** וקסבר תנא דידן עבודת כוכבים לסורה מיד ואע"פ שלא נעבדה: **לענין ביטול בנה והשתחוה חד חשיב ליה.** דבין בנה בין השתחוה כולו לסור אם של עובד כוכבים היא לריך עובד כוכבים לבטלו ואם של ישראל היא אין לה בטילה עולמית: **מתני' שלש אבנים הן.** לענין ביטול עבודת כוכבים: **אבן שחלבה.** מן הלר: **מתחלה לצימום.** מקום מושב עבודת כוכבים שמושיב הגלח עליה ועובדין את הצימום כעבודת כוכבים עלמו[2]: **הרי זו אסורה.** ואפי' לא העמיד עליה ואם עובד כוכבים חלבה לריך עובד כוכבים לבטלה ולאחר ממנה מעט עד שתפגוס ואם ישראל חלבה לעבוד עליה עבודת כוכבים אסורה עולמית: **סיידה וכיידה לעבודת כוכבים.** והיא היתה חלובה ועומדת: **נוטל.** ישראל מה שחידש העובד כוכבים וזורק לרוח והאבן מותרת אלא נעשה עבודת כוכבים אלא החידוש: **העמיד עליה עבודת כוכבים.** לפי שעה ולא הקלה את האבן לצימום וסילקה הרי זו מותרת ואין לריכה ביטול: **גמ' והוא שסייד וכייד בגופה של אבן.** שאפקך בה לורה בגרזן אבל סייד וכייד עליה ע"י טיח מותרת אלא ביטול הוא ולא עבדה עובד כוכבים: **ופח ניע.** סיוד וכיוד שלא חינה נעשה ע"י תקיקה אלא טח על הכותל: **ניני אורבי.** אין לבינה לבינה מכניסו והוה ליה בגופה: **מי לא עסקינן.** כלומר מתניתין סייד וכייד שתמת קתני ומי לא משמע נמי דאי הוה בית שיע מתחלה קודם לסור והדר אתי ושייעיה לשם עבודת כוכבים וקתני נוטל אלא שגי אלא בטילה הכא בטיל אאין נאסר אלא מגי אלא מידוש והוה מידוש שבטל[3] לסור בהשתה לעולם ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הבית מעולם אבל אם השתמוה לה עובד כוכבים אחרי כן נאסר כל הבית ובעי עובד כוכבים לבטלו ואם השתמוה לה ישראל היא אין לה בטילה עולמית: **ככנים לאוכו עבודה כוכבים.** ואת הבית עלמו לא נתכוין לעבוד ולא הקלהו לתשמיש עבודת כוכבים שלא לפי שעה הכניס לתוכו עבודת כוכבים: **גמ' תנוס ונכנוף חכרו.** מבני בית תלוסין ונגלן וחבלן בקרקע: **אע"פ שלא השתחוה.** וקסבר תנא דידן עבודת כוכבים לסורה מיד ואע"פ שלא נעבדה: **לענין ביטול בנה והשתחוה חד חשיב ליה.** דבין בנה בין השתחוה כולו לסור אם של עובד כוכבים היא לריך עובד כוכבים לבטלו ואם של ישראל היא אין לה בטילה עולמית: **מתני' שלש אבנים הן.** לענין ביטול עבודת כוכבים: **אבן שחלבה.** מן הלר: **מתחלה לצימום.** מקום מושב עבודת כוכבים שמושיב הגלח עליה ועובדין את הצימום כעבודת כוכבים עלמו[3

מתני׳ הרי זו אסורה. עד שיבטלנה לעובד כוכבים: **גידעו.** עובד כוכבים לו ישראל לעבודת כוכבים לצורך עבודת כוכבים לעבוד הגידולין שיגדלו בו מעתה והוא כגר היה נוטע כשבא ישראל ליהנות ממנו: **נוטל מה שהחליף.** ומוכרו כדין משרה ועיקרו מותר בהנאה:

גמ׳ והוא שהבריך (ג) **בגופו.** מלותה הברכה והרכבה היו מליפותיו דס״ל הך גידולין הנטועין מתחלה לכך למי נלו הכי לפילו מידום לף מיתסר: **גידעו תנן.** משום מעשה פורתא שיוני בעלמא להיכירא מיתסר: **לענין ניטוף תיפמר.** ולף לענין מחלת מיסור לומר שפם לף הבריך בגופו לף יהא לריך ביטול חלף מבימול קלי דכי מבמל ליה ישראל סגי בהכי מע״ג דנעשה מעשה בגופו של מילן: **אמר לך שמואל.** תלמודא מהדר הכי מני שמואל לתרומי: **הא מני רבנן היא.** דפליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה ומתרי מילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר הלכך גידעו ופיסלו הוי (ד) כנטוע מחלה לכך דמשום גידוע מחליף טפי ומיתסרא אבל לף גידעו לף: **מתקיף לה רב חסי.** מתי דוחקין לתוקמא לשמואל בליבא דתנאי: **ממאי דרבנן ור׳ יוסי בסופפת פליגי.** לרבנן שריף ולשמואל תנאי היא: **דלמא תוספתא דברי הכל אסור.** בהשתמוה ולשמואל דברי הכל היא: **ובעיקר לילן פליגי דרבי יוסי סבר.** עיקר לילן לאסור לפי׳ היכא דלף נטעו מתחלה לכך: **דכתיב ואשריהם תשרפון.** לשריפה לשון שריף לשון נטוע ולבסוף עבדו: **ורבנן סברי.** לילן שלף ניטע לכך שרי דכתיב ואשריהם תגדעון משמע יש לשרה שלין עיקרה לאסורה ללף גידועה ועיקר תשתר בתרך לנורך. ולי משום ואשריהם תשרפון למשמע כל הלילן בנטוע מתחלה לכך קאמר ולפי לשון רבים דקרא לכל לאסרות שבאר לכסא הנטועות מתחלה לכך קלי: **ורי יומא הא לא תרלינן.** בשמעת לשעל דכי יוסי יליף טעמא דלילן שנטעו ולבסוף עבדו מושריהם תגדעון למשמע מודה הוא לעיקרו מותר ובתוספתא פליגי: **ליפוך.** תרומת דרבנן לרבי יוסי ורבי יוסי לרבנן דהא לף בהדיא שמעינן ליה לרבי יוסי דליף טעמא מושריהם תגדעון דהא רבי יוסי ואשריהם תשרפון בתא נסב ליה למילתיה ומתן הוא דקשיא לן הא מיבעיא ליה לבטנטעו מתחלה לכך ולוקימנא בטעמים מושריהם תגדעון

מתני׳ שלש אשרות הן [א]אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים הרי זו אסורה [ב]גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף [ג]העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת: **גמ׳** אמרי דבי ר׳ ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן והאנן גידעו ופיסלו תנן אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר [ד]דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה קמ״ל אמר שמואל [ה]המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא גידעו ופיסלו לא אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה דאמר [ו]אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב [ז]ואשריהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב [ח]ואשריהם תגדעון [ט]איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר אילן נמי אסור אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה בלא גידעו ופיסלו עיקר אילן אסור בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי אדעתיה דבתוספת ניחא ליה בעיקר אילן לא ניחא ליה איבעית אימא רבנן גידעו ופיסלו איצטריכא ליה ס״ד אמינא כיון דעבד ליה מעשה בגופיה עיקר אילן נמי ליתסר קמשמע לן: **מתני׳** איזו אשרה כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר״ש אומר [י]כל שעובדין אותה ומעשה בציר אילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו גל אמר להן ר״ש בדקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל ולצורה הן עובדין נתיר [יא] להן את האילן: **גמ׳** איזהו אשרה והא אנן שלש אשרות תנן ה״ק שתים [יב] לדברי הכל ואחת מחלוקת דר״ש ורבנן איזו היא אשרה שנחלקו בה ר״ש וחכמים כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר״ש אומר כל שעובדים אותה [יג]איזו היא אשרה סתם אמר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בי שיברא ושתי ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא יהלכתא כשמואל:

מתני׳

גידעו ופסלו אין לא גדעו ופסלו לא. מימה הא ללף מעני גדעו ופסלו מע״פ שלף השתמוה כו׳ דבפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז:) מסיק לשמואל הכא דמאי עסקינן בקבר נין וחשיב ליה תלוש והשם מדמי קבר לעבודת כוכבים ול״ל היינו טעמא דלא מעני ליה (ד) הכי לעיל דודאי יש חילוק בין אילן לבית דאילן שהוא מושרש בקרקע בטלה תפיסתו לבפריסת לעיל הלכך גידוע ופיסול בלא השתמוה ודאי לא היה מועיל כלום אפילו למ״ד עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד היינו בדבר תלוש דבתיב פסילי אלהיהם כיון שפסלו נעשה לו אלוה אבל זה שהוא מחובר ואין דעתו שיהיה עבודת כוכבים רק מה שיחליף אין לאסרו בלא השתמוה (ה) וכי נמי מעינו בחשבינן ליה (מוען דף טז.) בשביל שיודע שכותל הרי זה בבי יותן ואילן דבר שהשרש בקרקע חשבינן לחחובר לחי תימא הכי לא מעינו שוב זרע בלא הכשר ונראה בלא דחי להשם הפירות מיהא תלושין ומע״ג דהכותל מחובר מחכשרי אבל פירות שבאילן הכל מחובר וקל להבין והא בלא מעני ליה גדעו ופסלו אינטריכא ליה כדאמרי בשהקשו לעיל (דף מז:) גבי בית [ט] ואין לפרש משום דשמואל לית ליה הך שנויא משום דקא פליג עליה דרב ואמר דבית הוי כחחובר ועיקרו מותר בהנאה:

מתני׳ איזו אשרה כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר״ש אומר כל שעובדין אותה ומעשה בציר אילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו גל אמר להן ר״ש בדקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל ולצורה הן עובדין נתיר (ו) להן את האילן: **גמ׳** איזהו אשרה והא אנן שלש אשרות תנן ה״ק שתים (ב) לדברי הכל ואחת מחלוקת דר״ש ורבנן איזו היא אשרה שנחלקו בה ר״ש וחכמים כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר״ש אומר כל שעובדים אותה (ג)איזו היא אשרה סתם אמר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בי שיברא ושתי ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא יהלכתא כשמואל:

מתני׳

מתני׳ שלש אשרות הן. אילן שנטעו מתחלה לשום עבודת כוכבים הרי זו אסורה. גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף. העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת. כמין כיסוח וגידול לשום עבודת כוכבים והחליף אמירין ונצרים נוטל מה שהחליף האמירים והנצרים ושאר האילן מותר. העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה האילן מותר: אמרי דבי ר׳ ינאי ואפילו הבריך והרכיב בגופו של אילן. כי נוטל מה שהחליף שפיר דמי ושאר האילן מותר: אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתו אסורה. ומקשינן עליה והאנן גידעו ופיסלו (ד) לא. ופריק שמואל מתני׳ רבנן היא ואנא דאמרי כר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר וגידעו אסור. ומתקיף עליה רב יוסף מאי דכי פליגי רבנן ורבי יוסי ב״ר יהודה בהאי פליגי דלמא תוספת אסורה בעיקר אילן ג) דרבנן סברי עיקר אילן אסור דכתיב ואשריהן תשרפון באש. וכשהאש שורפת מכלה את הכל. ור׳ יוסי סבר עיקר אילן מותר דכתיב ואשריהם תגדעון. גידעו ואשריהם תגדעון. ומקשינן אי הכי מתני׳ דקתני גידעו ופסלו מאן קתני ליה אי ר׳ יוסי בר׳ יהודה הא אמר עיקר אילן שרי הא תוספתו אסיר. אי רבנן למה לי גדעו ופיסלו. אפילו בלא גידוע ופיסול האילן עצמו אסור וכל שכן תוספתו אסירא. דהא אמרת בתוספתו כולי עלמא לא פליגי דאסירא. ופרקינן אי בעית תימא מתני׳ רבנן היא. וכי אמרו עיקר אילן בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי דעתיה דבתוספת שיוסיף להחזיר ניחא ליה לעובדו בשאר אילן לא ניחא ליה הלכך העיקר שרי ותוספת אסיר: איבעית תימא מתני׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה דאמר בכי האי גוונא אילן מותר ופסלו אצטריכא ליה מהו דתימא כיון דגדעו ופסלו כאילו מתחלה נטעו לכך ועיקרו נמי ליתסר. קמ״ל דאינו אסור אלא מה שהחליף: **מתני׳** איזוהי אשרה כל שתחתיה עבודת כוכבים ר׳ שמעון אומר כל שעובדין אותה. מעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו כו׳. ומקשינן והא שלש אשרות תנן. ופרקינן הכי קאמר שלש אשרות הן. שתים דברי הכל ואחת מחלוקת ר״ש ורבנן ואיזו היא מחלוקת ר״ש וחכמים כל שתחתיה עבודת כוכבים וכו׳ איזהו אשרה סתם. אמר רב כל שכומרין שומרין פירותיה ושמואל אמר כגון דאמ׳ הני תמרי נהוויין לשיכרא דבי ניצרפי ושתי ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כשמואל:

ג) [נעיל מה: מו.], ד) [נעיל מה: מו.], ה) [תוספ׳ פ״ו ה״ד] עילוים עט:, ד) נס״ק נוסף מלילפו,

תורה אור השלם

1. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
דברים יב ג
2. כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ:
דברים ז ה

גליון הש״ס

תום׳ ד״ה גדעו וכו׳ ואין לפרש משום דשמואל לית ליה. תמוה לי הא מ״מ מוכח לומר כן דגבי מתן אמנה דמיירי אע״פ שלא השתמוה דבהשתמוה למ״ל למנה מתחלה לגימוס הא בהשתמוה נאסר כיון דהוי מוגה וכמ״ש תוס׳ לעיל מע״ב ובמשנתין ד״ה והאנן ופ״ע: **בא״ד** וה״נ מצינו. לא ידענו למאי ליריך לרמיה זו הא מזון להדיא בסוגיין דמשתמוה לגבי מאכל דבהשתמוה אסור ולפי׳ בקונט׳ דלא ניחא ליה לגדעו ופסלו [ועיקר] דשמא לגדעו ופסלו לאוושי ליפטריך לגדעו ופסלו גמי עיקר אילן ולא בקרש״י בד יהודה:

מוסף רש״י

שגידדוהו. מה שהחליף מאילן כן, דקאמר מגדעון מכלל דעיקרו עוחד בקרקע ויהנה ממנו (לעיל מה:).

מסורת הש״ס

תורה אור השלם

1. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
דברים יב ג
2. כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ:
דברים ז ה

גליון הש״ס

תום׳ ד״ה גדעו וכו׳ ואין לפרש משום דשמואל לית ליה. תמוה לי הא מ״מ מוכח לומר כן דגבי מתן אמנה דמיירי אע״פ שלא השתמוה דבהשתמוה למ״ל למנה מתחלה לגימוס הא בהשתמוה נאסר כיון דהוי מוגה וכמ״ש תוס׳ לעיל מע״ב ובמשנתין ד״ה והאנן ופ״ע: **בא״ד** וה״נ מצינו. לא ידענו למאי ליריך לרמיה זו הא מזון להדיא בסוגיין דמשתמוה לגבי מאכל דב